

УДК 911.3(477.84)

DOI 10.32999/ksu2413-7391/2019-10-25

Кузишин А.В.,
кандидат географічних наук,
доцент кафедри географії України і туризму
Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка

Галицька І.Б.,
аспірант кафедри географії України і туризму
Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка

ТЕРИТОРІАЛЬНА ОРГАНІЗАЦІЯ ОЗДОРОВЧО-ВІДПОЧИНКОВОГО ТУРИЗМУ В ТЕРНОПІЛЬСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Наш дослідницький підхід ґрунтується на переконаннях, що туристична сфера сьогодні відзначається багатовекторністю розвитку та формуванням нових напрямків, які потребують відповідної оцінки. Для визначення певних напрямків туризму на рівні профільних світових організації ставиться питання уніфікації базових термінів та їх похідних, що мають узгодити різні національні позиції. Із цієї позиції актуальним видається популяризація сучасних досліджень ЮНВТО та ЄТК у даному напрямку.

Сьогодні одним із трендових напрямків туризму варто вважати лікувально-оздоровчий туризм, який має давні традиції в Європі та відповідну ресурсну базу в регіонах України. Актуальною проблематикою сучасних досліджень варто вважати вивчення стану функціонування лікувально-оздоровчого туризму на рівні обласних регіонів, в яких цей напрямок туризму не вважається профільним. Інструментом вивчення є оцінка статистичних показників завантаженості відповідних установ упродовж 2000–2016 рр., а також аналіз потенційних можливостей відповідних ядер лікувально-оздоровчої рекреації. Наявна ресурсна база не має достатнього використання та відзначається низькою інфраструктурною забезпеченістю. У дослідженні проаналізовано потенційні напрямки лікування та оздоровлення, які надаються такими центрами, але водночас відзначається низька інформативність щодо діяльності інших закладів оздоровлення (санаторії-профілакторії, бази відпочинку, дитячі санаторії тощо), їх місткості та потенційних можливостей щодо прийому рекреантів. Також актуальним питанням є модернізація наявних закладів оздоровлення з метою приведення їх до європейських стандартів та відповідного зростання відвідувачів.

У вигляді діаграм проаналізовано динаміку зацікавленості лікувально-оздоровчим напрямком у Тернопільській області.

Проведені дослідження утворюють думку, що лікувально-оздоровчий туризм є перспективним напрямком розвитку туризму в області, чому сприяють наявні лікувальні ресурси та природні умови, які близькі за своїми показниками до провідних обласних регіонів України за розвитком лікувально-оздоровчого туризму.

Ключові слова: Тернопільська область, лікувальний туризм, оздоровчий туризм, центри лікувально-оздоровчої рекреації, територіальна організація лікувально-оздоровчого туризму, спеціалізації центрів лікувально-оздоровчої рекреації.

Kuzyshyn A.V., Halytska I.B., TERRITORIAL ORGANIZATION OF HEALTH AND WELLNESS TOURISM IN TERNOPIIL REGION

Our research approach is based on the convictions that the tourism sector today is characterized by a multi-vector development and the formation of new areas that need to be evaluated accordingly. To determine certain areas of tourism at the level of profile world organizations, the question of unification of the basic terms and their derivatives arises, which are supposed to coordinate different national positions. From this points, it is relevant to popularize the modern studies of UNWTO and ETC in this area.

Today one of the trend areas of tourism should be considered health-therapeutic tourism, which has long-standing tradition in Europe and the corresponding resource base in the regions of Ukraine. The current issue of modern research should be considered studying the state of health-therapeutic tourism functioning of at the level of regional areas, where this direction of tourism is not considered profile. The tool of study is the assessment of the statistical indicators of occupancy of the corresponding institutions during 2000-2016, as well as an analysis of the potential capabilities of the respective nuclei of health-therapeutic recreation. The existing resource base is not sufficiently used and is characterized by low infrastructure availability. The study analyzed the potential directions of treatment and recreation

provided by such centers, but at the same time, there is a low informativeness about the activities of other health facilities (sanatoria-preventorium, recreation centers, children's sanatoria, etc.), their capacity and potential for reception of tourists. Also, the current issue is the modernization of existing health-therapeutic facilities in order to bring them to European standards and the corresponding growth of visitors.

The diagrams analyze the dynamics of interest to the therapeutic area in the Ternopil region.

The conducted researches confirm the opinion that health-therapeutic tourism is a promising direction of tourism development in the region, which is facilitated by available medical resources and natural conditions, which are similar in their indicators to the leading regional areas of Ukraine with the development of health-therapeutic tourism.

Key words: Ternopil region, therapeutic tourism, health tourism, treatment and recreational centers, territorial organization of medical and health tourism, specialization of treatment and recreational centers.

Постановка проблеми. Запорукою розвитку лікувально-оздоровчого туризму сьогодні є пропаганда здорового способу життя, який вважається трендовим напрямком суспільного розвитку. Тому логічною є позиція організації подорожей для оздоровлення та підвищення власного самопочуття. Такий вид туризму покликаний забезпечити баланс між розумом, тілом і душею. Знані туристичні регіони, як і новоосвоєні, активно ведуть пошук оптимальних моделей для розвитку такого напрямку туристичної діяльності. Проте лікувально-оздоровчий туризм все ще слабо ідентифікується; дані про нього є фрагментарними, а його визначення та поняття значно відрізняються в різних країнах. Вивчення територіальної організації лікувально-оздоровчого туризму є актуальним напрямком

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Важливим завданням наукового дослідження територіальної організації лікувально-оздоровчого туризму є формування загального підходу щодо базових термінів дослідження. Концептуалізація оздоровчого туризму щодо мотивації мандрівника в ході пошуку медичних послуг було визначено ЮНВТО та Європейською туристичною комісією (ЄТК) (Exploring Health Tourism Executive Summary, 2017: 7):

– для досягнення комплексної оцінки лікувально-оздоровчого туризму слід здійснити ідентифікацію наявних практик пропаганди та організації цього напрямку туристичної діяльності;

– необхідність впровадження комплексної таксономії з метою узгодження термінології для визначення та опису системи подорожей із лікувально-оздоровчою метою;

– забезпечення практичних інструментів щодо розвитку лікувально-оздоровчого туризму.

Серед вітчизняних вчених ця проблема знайшла своє відображення в досліджен-

нях М. Рутинського, В. Петранівського, що вивчали сучасні підходи до організації лікувально-оздоровчого туризму та особливості територіальної організації мережі SPA-курортів західного регіону України (Рутинський, 2004; Рутинський, 2008; Рутинський, Петранівський, 2010; Рутинський, 2011). Компаративні риси розвитку лікувально-оздоровчого туризму в Україні та країнах Європи оцінювали А.Ю. Парфіненко, І.І. Волкова, В.І. Щербина (Парфіненко, Волкова, Щербина, 2018).

Щодо території Тернопільської області, то проблема лікувально-оздоровчого туризму в останні роки досліджувалась В.І. Охотою через призму його інвестиційно-інноваційного потенціалу (Охота, 2016). Частково дане питання досліджувалося і нами в контексті вивчення умов та рис оздоровчо-лікувального туризму в межах Тернопільської області (Кузишин, Галицька, 2018).

Метою нашого дослідження є обґрунтування особливостей територіальної організації лікувально-оздоровчого туризму в межах обласного регіону України, де даний напрямок діяльності не відноситься до туристоутворюючих (на прикладі Тернопільської області).

Виклад основного матеріалу дослідження. Значущість лікувально-оздоровчого туризму у світі зростає в геометричній прогресії та стає все більш актуальною для країн, що визначають для себе туристичний розвиток як базовий для своїх територій. Даний напрямок туризму вважається глобальним, він відзначається низкою специфічних регіональних і навіть локальних ознак, тому важливим є питання визначення підходів та інструментів щодо оцінки територіальної організації лікувально-оздоровчого туризму.

Хоча існує велика кількість методологічних підходів до розуміння терміна «лікувально-оздоровчий туризм», пропонуємо зосередитися

на підходах, які сформовані Європейською туристичною комісією та Всесвітньою туристичною організацією. Лікувально-оздоровчий туризм в якості основної мотивації розглядає медичні та оздоровчі заходи, які повинні підвищити спроможність особистості задовольнити свої потреби в фізичному, розумовому та/або духовному здоров'ї. Цей вид туризму сформувався на основі двох підтипів туризму – оздоровчого та лікувального. Наступні визначення були прийняті Генеральною Асамблеєю ЮНВТО в Китаї, у вересні 2017 р.

Оздоровчий туризм (англ. *wellness tourism*) – це вид туристичної діяльності, який має на меті поліпшити і збалансувати всі основні сфери життя людини, включаючи фізичний, психічний, емоційний, професійний, інтелектуальний і духовний стан. Основною мотивацією для оздоровчого туриста є проведення профілактичних, проактивних заходів, спрямованих на покращення способу життя, таких як фітнес, здорове харчування, релаксація, догляд за тілом і лікування (Exploring Health Tourism Executive Summary, 2017: 10).

Таким чином, оздоровчий туризм охоплює рекреантів, які подорожують у місця, що не є традиційним середовищем їхнього перебування, з метою проведення заходів, які підтримують або покращують стан здоров'я та вибирають для свого перебування унікальні, автентичні місця лікувального спрямування (Susie, 2016).

Медичний туризм (англ. *Health tourism*) – це вид туристичної діяльності, який передбачає використання медичної допомоги на основі доказової інформації, лікувальні ресурси та послуги (як інвазивні, так і неінвазивні). Це може включати діагностику, лікування, лікування, профілактика та реабілітація (Exploring Health Tourism Executive Summary, 2017: 10).

Медичний туризм пов'язаний із рекреантами, які подорожують в інше місце, щоб отримати лікувальні послуги і які прагнуть отримати максимально фахові послуги відповідного спрямування, які вони не могли отримати вдома (Susie, 2016).

Тернопільська область має певні ресурси та умови для розвитку даного напрямку туризму.

Таблиця 1

Структура санаторно-курортних та оздоровчих закладів Тернопільської області*

	Роки							
	2000	2006	2011	20013	20014	2015	2016	2017
Кількість закладів, одиниць у тому числі	18	18	18	12	12	11	11	9
Санаторії	10	10	10	10	8	8	8	7
Дитячі	5	5	5	5	5	5	5	4
Пансіонати з лікуванням	-	-	-	-	-	-	-	-
Санаторії-профілакторії	5	5	5	2	2	1	1	-
Будинки і пансіонати відпочинку	-	-	-	-	-	-	-	-
Бази та інші заклади відпочинку	3	3	3	3	2	2	2	2
У них ліжок у тому числі	2467	2526	2408	1713	1713	1713	1683	1170
У санаторіях	1729	1796	1695	1310	160	1330	1330	930
У дитячих	604	621	595	610	610	610	580	230
У пансіонатах з лікуванням	-	-	-	-	-	-	-	-
У санаторіях-профілакторіях	390	370	353	143	143	93	93	-
У будинках і пансіонатах відпочинку	-	-	-	-	-	-	-	-
У базах та інших закладах відпочинку	348	360	360	360	260	260	260	240

* за даними Статистичний щорічник Тернопільської області за 2017 рік. (2018), с. 169

До таких варто віднести кліматичні особливості, бальнеологічні ресурси, а також наявну матеріально-інфраструктурну базу. Щоправда, даний вид рекреації не відноситься до профільних у регіоні та наразі не вважається основним напрямком туристичної презентації області.

Як свідчать дані офіційної статистики, впродовж всіх років ХХІ ст. спостерігаються негативні показники щодо кількості оздоровлених у закладах санаторно-курортного господарства в Тернопільській області (табл. 1). Насамперед, упродовж 2000–2017 рр. зменшилась на 50% кількість закладів. На 30% зменшилась кількість санаторних закладів. Повністю зникла така ланка оздоровлення, як санаторії-профілакторії. На стабільному показнику тримається кількість дитячих санаторіїв. Несуттєво зменшилась кількість баз відпочинку.

Двоякі характеристики характерні для показника кількості місць розміщення в санаторно-курортних закладах Тернопільської області. Загальна кількість ліжко-місць зазнала скорочення (майже на 25%). Але в дитячих санаторіях цей показник практично не змінився, в той час як у санаторіях-профілакторіях скорочення відбулося до повної ліквідації як таких.

Свої особливості властиві динаміці рекреантів, які були оздоровлені в санаторіях Тернопільської області. Від 2000 р. до 2017 р. показник тих, хто перебував у санаторіях області, скоротився вдвічі. Показники тих, хто перебував на лікуванні та оздоровленні в санаторіях-профілакторіях, дитячих санаторіях та базах відпочинку за ці роки, практично не змінилися (рис. 1). Ці дані свідчать, що лікувально-оздоровчий туризм використовує наявну базу ресурсів та можливостей, але не стимулює розвиток даного напрямку як такого.

За даними Головного управління статистики, в Тернопільській області в 2017 р. в області функціонувало 89 дитячих закладів оздоровлення та відпочинку (з яких тільки чотири були зорієнтовані на оздоровлення і характеризувалися лікувальною складовою частиною). Загальна місткість таких закладів складала 1746 ліжко-місць. Загалом упродовж року ці заклади прийняли майже 6000 осіб, із яких 40% відвідали заклади оздоровчого характеру. Таким чином, у віці до 16 років було оздоровлено в середньому в області лише 6% дітей. Найбільша кількість закладів такого типу функціонувала в Зборівському (16), Тернопільському (13), Заліщицькому (10) та

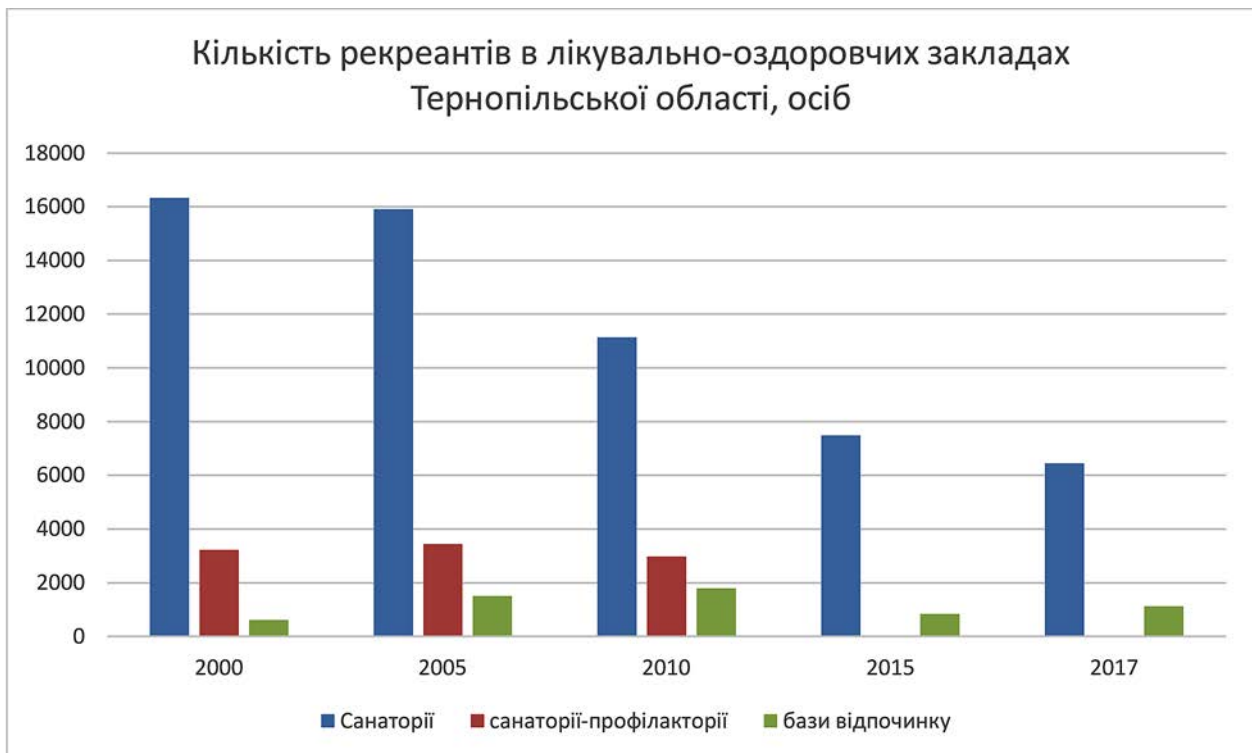

Рис. 1.

* за даними Статистичний щорічник Тернопільської області за 2017 рік. (2018), с. 169

Козівському (9) районах. Зазвичай це були заклади сезонного характеру, що працювали в літній період на базі шкіл. Водночас виділялась низка адміністративних районів, в яких цьому питанню увага не приділялась взагалі або діти проходили оздоровлення в таборах прилеглих територій (Береженський, Кременецький, Підгаєцький, Чортківський) [8, с. 170].

Ядрами лікувально-оздоровчого туризму в області є центри надання послуг лікувально-оздоровчого спрямування. Таких в області є шість [3, с. 85].

Бережанський обласний комунальний дитячий гастроентерологічний санаторій «Золота липа» (м. Бережани Бережанського району) є гастроентерологічним санаторієм, розрахованим на 100 ліжок, із них 60 – для гастроентерологічних, 10 – для ендокринологічних, 10 – для нефрологічних, 20 – для дітей із захворюванням верхніх дихальних шляхів, які мають схильність до хронічних захворювань. Санаторій функціонує цілорічно. Особливу увагу тут приділяють режиму дня, дієтичному

харчуванню, кліматотерапії, геліотерапії, аеротерапії, тобто щоденні прогулянки на свіжому повітрі у лісовій місцевості. У фізіотерапевтичному кабінеті використовуються: електролікування, світлолікування, озокерито-, парафінотерапія, киснево-синглетна терапія, масаж, вібромасаж.

Санаторій «Збруч» (сmt. Гусятин, Гусятинський район) спеціалізується на захворюваннях органів травлення, органів опорно-рухової системи, хворобах сечостатевої системи (чоловіків та жінок), нирок та урологічних захворюваннях, захворюваннях ендокринної системи та порушенні обміну речовин; захворюваннях шкіри та наслідків опіків, а також хвороб, пов'язаних із дією факторів антропогенного, в тому числі радіаційного забруднення. Домінуючими методами лікування є кліматотерапія, лікувальна фізкультура (кінезотерапія), внутрішнє застосування лікувальних мінеральних вод, бальнеотерапія, гідротерапія (гідропатія) пелоїдо- та теплотерапія, електро-, світлотерапія та інші види апаратної (штучної) фізіо-

Таблиця 2

Дитячі оздоровчо-відпочинкові заклади Тернопільської області*

		Кількість закладів, од.	У них місць, од	Кількість дітей, які перебували в закладах	Питома вага оздоровлених дітей у загальній кількості віком 7-16 рр.
1	Бережанський	-	-	-	3
2	Борщівський	4	394	1251	4
3	Бучацький	4	370	992	3
4	Гусятинський	1	130	20	2
5	Заліщицький	10	130	587	7
6	Збаразький	1	120	182	4
7	Козівський	9	-	290	11
8	Кременецький	-	-	-	3
9	Лановецький	1	150	147	6
10	Монастирський	-	-	-	2
11	Підволочиський	4	24	99	5
12	Підгаєцький	-	-	-	2
13	Теребовлянський	8	235	338	6
14	Тернопільський	13	-	450	10
15	Чортківський	-	-	-	2
16	Шумський	8	150	487	14
17	м. Тернопіль	2	-	199	3
18	м. Бережани	1	46	46	3
19	м. Кременець	7	-	495	18
20	м. Чортків	-	-	-	-
21	Тернопільська обл.	89	1749	5993	6

* Літні (сезонні) оздоровчі табори, які переважно діяли при школах; ** за даними Статистичний щорічник Тернопільської області за 2017 рік. (2018), с. 169

терапії, лікувальний масаж, інші види терапії (фітотерапія, медикаментозна терапія, аромотерапія, лікування бішофітом). Матеріальну основу складають 11 ванн, один лікувальний басейн, 14 грязьових кушеток.

Санаторій «Медобори» (с. Конопківка Тербовлянського району) спеціалізується на захворюваннях опорно-рухового апарату, периферичної та центральної нервової системи, захворюваннях кісток, м'язів, зв'язок, серцево-судинної системи, гінекологічних захворюваннях запального характеру, безплідді, захворюваннях легеневої системи. Базовими методами лікування є бальнеотерапія, пивотерапія (лікування т.зв. «живим» пивом), іпотерапія (лікувальна верхова їзда). У лікувально-діагностичному відділенні санаторію працюють: лабораторія, кабінети функціональної діагностики, бальнеологічне відділення з натрійхлоридними, сірководневими ваннами, душами, підводним масажем, вертикальною витяжкою, басейном, торфогрязеве і озокеритопарафінове відділення, сухі вуглекисні ванни, бювет з натрій-хлоридною водою, фізіотерапевтичні кабінети, кабінети лазерної та магнітотерапії, рефлекс- і психотерапії, мануальної терапії, гінекологічні, кишкові кабінети, зрошення мінеральними водами, стоматологічні і зубопротезні кабінети, апітерапія, спелеотерапія, аромотерапія і фітолікування.

Санаторій «Барвінок» (с. Мщанець Зборівського району) – спеціалізований офтальмологічний санаторій вищої категорії, який проводить діагностику, комплексне консервативне та хірургічне лікування широкого діапазону очних захворювань у дітей та дорослих та реабілітацію хворих із захворюванням очей. Також проводиться лікування супутніх захворювань: лікування периферичної нервової системи, захворювань і травм органів опорно-рухового; шлунково-кишкового тракту, верхніх дихальних шляхів. Спеціалізацією санаторію є захворювання, що потребують консервативної терапії (міопія, гіперметропія, астигматизм), амбліопія, косоокість, порушення бінокулярного зору, катаракта, глаукома, дистрофія, помутніння білми рогівки, дегенерації, дистрофії сітківки і судинні оболонки, атрофії зорового нерву, хронічні судинні захворювання сітківки і зорового нерву, зміни ока при гіпертонічній хворобі, цукровому діабеті, кон'юнктивіти, блефарити, мейбомейт, наслідки травм ока, що потребують консервативної терапії.

Також проводяться лікування супутніх захворювань: захворювання опорно-рухового апарату; хвороби нервової систем. Основні методи лікування: склеропластика, кріодеструкція, хірургічне лікування, підбір окулярів і контактних лінз.

Кременецький обласний комунальний дитячий психоневрологічний санаторій (м. Кременець Кременецького району) спеціалізується на неврозах, невротичній реакції, невротичних станах, початкових стадіях патологічного формування особи, неврозоподібних станах, церебрастенічних і астенічних станах, заїканні легкої і середньої важкості, недорозвитку мови, логоневрозах, енурезах, відставанні в розумовому розвитку. На базі закладу функціонують кабінети: фізіотерапії (електролікування, ультразвуковому світлолікуванні), масажу (різні види масажу, аромотерапія), лікувальної фізкультури з тренажерами, логопеда, лабораторія, де проводять загальні клінічні обстеження.

Заліщицький обласний комунальний дитячий санаторій (м. Заліщики Заліщицького району) – спеціалізується на реабілітації, профілактиці, оздоровленні дітей із захворюваннями серцево-судинної, легеневої системи, порушенням осанки, сколіозі, захворюваннями периферичної нервової системи. Індивідуальний курс лікування включає: водні процедури (душ Шарко, церкуляторний душ, висхідний), оздоровчі ванни з лікувальними складниками (морська сіль, ромашка, хвоя, підводний душ та масаж, фізіотерапевтичне лікування, кисневі коктейлі, лікувальний масаж та фізкультура, оздоровчі процедури у басейні та сауні).

Загальною рисою всіх лікувально-оздоровчих центрів є відсутність достатньої рекламної та маркетингової стратегії, яка б популяризувала ці заклади.

Висновки з проведеного дослідження. На території Тернопільської області є достатні умови, щоб лікувально-оздоровчий туризм став повноцінним туристичним напрямком. Запозичивши європейський та світовий досвід, наявна ресурсна база може стати умовою розвитку спа-курортів, а також виділитися своєю бальнеологічною, релаксаційно-відпочинковою орієнтацією, з метою забезпечення потреб споживачів під час перебування на курорті. Ці умови можуть бути забезпечені у випадку використання сучасних маркетингових технологій та сприятливої інвестиційної політики.

За останні десятиріччя кількісні показники тих, хто віддає перевагу або має потребу бути

учасником лікувально-оздоровчого туризму, відзначається двома характеристиками. Якщо показник тих, хто перебував у санаторіях області, скоротився вдвічі, кількість рекреантів, які перебували на лікуванні та оздоровленні в санаторіях-профілакторіях, дитячих санаторіях та базах відпочинку, за ці роки практично не змінилися. Отже, існує можливість для підвищення використання таких площ та потенціалу для розвитку даного виду туризму.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Кузишин, А.В., Галицька, І.Б. (2018). Умови та риси оздоровчо-лікувального туризму в межах Західного Поділля. *Подільські читання. Епоха природничих досліджень Поділля: історія, теорія, практика [Електронне видання]. Збірник наукових праць за матеріалами міжнародної науково-практичної конференції, м. Кам'янець-Подільський, 9–11 жовтня, 2018 р., К-ПНУ ім. Івана Огієнка, 255–261.* [Kuzyshyn, A.V., Halytska, I.B. (2018). Conditions and features of health-tourism tourism within the West Podillya. *Podilsky reading. The era of natural studies in Podolia: history, theory, practice [Electronic edition]. Collection of scientific works on the materials of the international scientific and practical conference, Kamyanets-Podilskyi, October 9–11, 2018, K-PNU them. Ivan Ogienko, 255–261.* (In Ukrainian)].
2. Мальська, М.П., Рутинський, М.Й. (2008). Лікувально-оздоровчий туризм. Львів : ЛНУ ім. І. Франка. [Malskaya, M. P., Rutinsky, M.Ya. (2008). *Therapeutic and health tourism.* Lviv : LNU them. I. Franko. (In Ukrainian)].
3. Охота, В.І. (2016). Інвестиційно-інноваційний потенціал санаторно-курортного туризму на Тернопільщині. *Інноваційні економіка, 3-4, 84–88.* [Okhotya, V.I. (2016). Investment and innovation potential of sanatorium and resort tourism in Ternopil region. *Innovative economy, 3-4, 84–88.* (In Ukrainian)].
4. Рутинський, М. (2007). Класифікація та типологія курортів. *Вісник Львівського ун-ту. Серія географічна, 34, 236–246.* [Rutinsky, M. (2007). Classification and typology of resorts. *Visnyk of L'viv Univ. Series geographic, 34, 236–246.* (In Ukrainian)].
5. Рутинський, М.Й. (2010). Ключові принципи сталого розвитку курортно-рекреаційної сфери західного регіону України. *Стале природокористування: підходи, проблеми, перспектива. Матеріали III міжнар. наук. конф. (28-29 травня, 2010 р.), 137–138.* [Rutinsky, M.Ya. (2010). Key principles of sustainable development of the resort and recreation sphere of the western region of Ukraine. *Sustainable use of natural resources: approaches, problems, prospects.*

Materials of the III International sciences conf. (May 28–29, 2010), 137–138. (In Ukrainian)].

6. Рутинський, М., Петранівський, В. (2012). Лікувально-оздоровчий туризм: актуальні цілі та сучасні підходи до організації. *Вісник Львівського університету. Серія міжнародні відносини, 29, 179–189* [Rutinsky, M., Petranovsky V. (2012). Therapeutic and health tourism: actual goals and modern approaches to the organization. *Visnyk of Lviv University. Series of international relations, 29, 179–189.* (In Ukrainian)].

7. Рутинський, М.Й. (2011). Основні риси розбудови та територіальної організації мережі SPA-курортів західного регіону України. *Туристичний бізнес: світові тенденції та національні пріоритети. Матеріали V міжнар. наук.-практ. конф. (15 квітня 2011 р., м. Харків). Харків : ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 115–118* [Rutinsky, M.Y. (2011). Main features of the development and territorial organization of the network of SPA-resorts of the western region of Ukraine. *Tourism business: world trends and national priorities. Materials V International sci. pract. conf. (April 15, 2011, Kharkiv).* Kharkiv : KhNU them. V.N. Karazin, 115–118. (In Ukrainian)].

8. Статистичний щорічник Тернопільської області за 2017 рік. (2018) / за ред. А.А. Чорного. Тернопіль [Statistical Yearbook of Ternopil Oblast for 2017. (2018) / ed. A.A. Chornyj, Ternopil (In Ukrainian)].

9. Парфіненко, А.Ю., Волкова, І.І., Щербина, В.І. (2018). Проблеми та перспективи розвитку лікувально-оздоровчого туризму в Україні (у порівнянні з країнами Центральної Європи). *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія «Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм», 7, 130–135* [Parfyenenko, A.Yu., Volkova, I.I., Shcherbyna, V.I. (2018). Problems and prospects of development of health-improving tourism in Ukraine (in comparison with the countries of Central Europe). *Bulletin of Kharkiv National University named after V.N. Karazin. Series «International Relations. Economy. Country Studies. Tourism», 7, 130–135.* (In Ukrainian)].

10. Ellis Susie. Are Wellness and Medical Tourism Industries two different topic? doi : <https://www.imtj.com/articles/are-wellness-and-medical-tourism-industries-two-different-topics/> (Режим звернення : 25.03.2019).

11. Exploring Health Tourism Executive Summary. doi : <https://www.e-unwto.org/doi/pdf/10.18111/9789284420308> (дата звернення : 15.05.2019).

12. doi : http://www.te.ukrstat.gov.ua/katalog_tur.htm2 (дата звернення : 30.04.2019).

Стаття надійшла до редакції 30.05.2019